

АНАГААХЫН СУРГУУЛИЙН ОЮУТНУУДЫН СУРАЛЦАХ ЯВЦ ДАХЬ БАГШИЙН ҮНЭЛГЭЭГ СУДЛАХ НЬ

Ж.Одонтуяа¹, Г.Тунгалаа¹, Н.Нямаа¹, Ж.Сарантуяа¹,
¹АШУУИС-ийн Говь-Алтай аймаг дахь салбар Анагаах Ухааны Сургууль
 odontuya.j@mnums.edu.mn

Хүлээн авсан огноо: 2021.10.22

Хэвлэхийн зөвшөөрсөн: Редакцийн зөвлөл, доктор Ц.Нандинсүрэн

Үндэслэл

Үнэлгээ нь оюутны суралцах үйл ажиллагааны явцад болон судалсны дараагаар эзэмшиж байгаа цогц чадамжуудын түвшинг тодорхойлох үүднээс хийгдэж буй сургалтын нэгэн хэсэг юм. Дэлхий нийтээрээ “хүн” төвт хөгжлийн үндсийг боловсрол, эрдэм мэдлэг гэж тодорхойлох болсон өнөөгийн нөхцөлд монгол орны боловсролын тогтолцоог боловсронгуй болгох, түүнд нийгмийн болон хувь хүний хэрэгцээ, шаардлага, үндэсний онцлог зэргийг харгалзан үзэх шаардлагатай байгаа билээ.

Олон улсын их сургуулиудын жишгээс харахад “Мэдлэг бол хүч” гэж тодорхойлсон ба энэ нь хүний оюуны хэрэгцээг өдөөж, сэтгэхүйг нь хөгжүүлэх гол хэрэгсэл бөгөөд түүнийг тодорхойлох гол элемент нь үнэлгээ юм. Мэдлэг олгох сургалтын үйл ажиллагааны явц дахь үнэлгээг “багш” төвтэй, “оюутан” төвтэй гэж ангилах бөгөөд тэдгээрийн үнэлгээ өгөх үйлдлийг дараах байдлаар харьцуулсан байна

“Багш” төвтэй үнэлгээ:

- Заах арга болон үнэлж дүгнэхийг тус тусад нь ялгаж салган үнэлдэг байна.
- Үнэлгээ бол сургалтын явцыг хянах хэрэгсэл юм.
- Зөв хариулт бол үнэлгээний гол түлхүүр байна.
- Оюутан өөрөө хөдөлмөрлөж, бусад эх сурвалжаас олж авсан мэдлэгийг үнэлдэггүй харин багш өөрийн бэлдсэн тест материалаар оюутны мэдлэгийг үнэлдэг.
- Бие даан идэвхтэй суралцах болон багаар хэрхэн ажиллаж байгааг үнэлдэггүй байна.
- Зөвхөн оюутан суралцах ёстой бөгөөд багшийн заасан хичээлийн түвшинд үнэлнэ.

“Оюутан” төвтэй үнэлгээ:

- Заах арга зүйг үнэлгээтэй холбож уялдуулан үнэлдэг байна.
- Үнэлгээ бол сургалтын явцыг идэвхжүүлэх хэрэгсэл юм.
- Оюутныг цааш хөгжүүлэн алдаанаас сурах боломжийг үнэлгээ бий болгоно.
- Оюутан мэргэжлийн сэтгүүл, өгүүллэг, төсөл зэрэг бусад эх сурвалжаас өөрийн идэвх чармайлтаар олж авсан мэдлэгийг багшийн

заасантай харьцуулж дүгнэхийг үнэлнэ.

- Хамтран багаар ажиллах, бусдаа сонсох дэмжих, бие даан ажиллах зэрэгт үнэлгээ өгнө.
- Багш оюутан хамтран суралцах ба багш бүгдийг мэдэх албагүй байна.

Оюутнууд дүн авахын төлөө ажиллах хандлага түгээмэл байдгаас сургалтын зорилгыг буруугаар ойлгоход хүрч байна. Үнэлгээ бол зөвхөн сурсан мэдсэн түвшинг тогтоогоод төгсдөг зүйл биш, харин яаж илүү ихийг мэдэх, ойлгох, хийж чадах вэ зэрэгт анхааран суралцах үйл ажиллагааг багтаана. Оюутныг зөв үнэлснээр тэднийг идэвхжүүлэх, суралцах ач холбогдлыг ухамсарлуулах, бие даан суралцах болон ажиллах чадварыг нь хөгжүүлдэг. Үнэлгээний арга хэлбэр, шалгуур нь оюутнуудад нээлттэй, тэдгээрийн хөгжил, сэтгэц, хувийн онцлогийг харгалзан үзсэн саналыг тусгасан байх ёстой. Энэ нь оюутны суралцах эрхийг хүндэтгэн тэдэнд эерэг зөв ойлголт, хувь хүн төлөвших, өөртөө итгэх хандлагыг бий болгохоос гадна багшийн ур чадвар, арга барилтай хэрхэн холбогдох, тэдний үйл ажиллагаанд үнэлэлт, дүгнэлт өгнө.

Их сургуулиудын боловсролын өөрчлөлт, шинэчлэлийг харахад “**оюутан**” **төвтэй үнэлгээ**гээр үнэлдэг болсон байна. Өнөөгийн байдлаар монгол улс боловсролын шинэчлэл хийх ажлуудыг шат дараатай хийж байгаа бөгөөд сургалтын явцад оюутны эзэмшсэн мэдлэгийг “**оюутан**” **төвтэй үнэлгээ**гээр үнэлэх зайлшгүй хэрэгцээ шаардлага гарч ирээд байна. Ингэснээр сургалтын үйл ажиллагааны явц дахь оюутны мэдлэг, ур чадвар, чадамжийг бүрэн тодорхойлж тэдгээрийн мэдлэгийг хэмжигдэхүйц байхаар үнэлэх юм.

Судалгааны зорилго

Анагаахын сургуулийн оюутны суралцах үйл ажиллагааны явц дахь багшийн үнэлгээг судалж, боловсронгуй болгох арга замыг судлах

Судалгааны зорилт

- Оюутны суралцах үйл явцыг үнэлж буй багшийн үнэлгээний хэлбэрийг судлах
- Багшийн үнэлгээний аргын сонголт, хэрэглээг судлах

- Үнэлгээг боловсронгуй болгоход санал оруулах

Судалгааны практик ач холбогдол

Оюутны суралцах үйл ажиллагааны явц дахь багшийн үнэлгээг судалснаар их дээд сургуулийн багшийн үнэлгээний өнөөгийн байдлыг үнэлж, цаашид боловсронгуй болгох арга замыг судлах ач холбогдолтой юм.

Судалгааны шинэлэг тал.

Оюутны суралцах үйл ажиллагааг үнэлэх талаар судлаачид олон судалгаа хийж байгаа боловч анагаахын сургуулийн оюутны суралцах үйл явцыг үнэлэх багшийн үнэлгээний хэлбэрийн талаар судалж байгаа нь шинэлэг болно.

Судалгааны материал, арга зүй

Судалгааг АШУУИС, Говь-Алтай, Дархан-Уул, Дорноговь аймаг дахь Анагаах Ухааны сургуулиудын багш нарын хүрээнд google forms

ашиглан нэг агшингын аргаар хийсэн. Судалгаанд оролцсон нийт 134 багшаас 4 бүлэг 15 асуумжаар судалгааг авсан.

Судалгааны үр дүнг SPSS 22.0 программд ашиглан нас, ажилласан жил, албан тушаалын ялгаатай байдлыг 95%-ийн итгэх хязгаар /CI/-т тооцож, chi-square тестийг ашиглан харьцуулах бөгөөд тэдгээр хувьсагчуудын дундаж оноог t-test ашиглан харьцуулан тодорхойлно. Тоон хувьсууруудын дундаж утгын ялгаатай байдлыг Т тестийн аргаар, чанарын үзүүлэлтүүдийн ялгааг Хи квадратын аргаар тус тус тооцож, 3 утга 0.005-аас бага байх тохиолдолд ялгааг статистик үнэн магадтай гэж үзнэ.

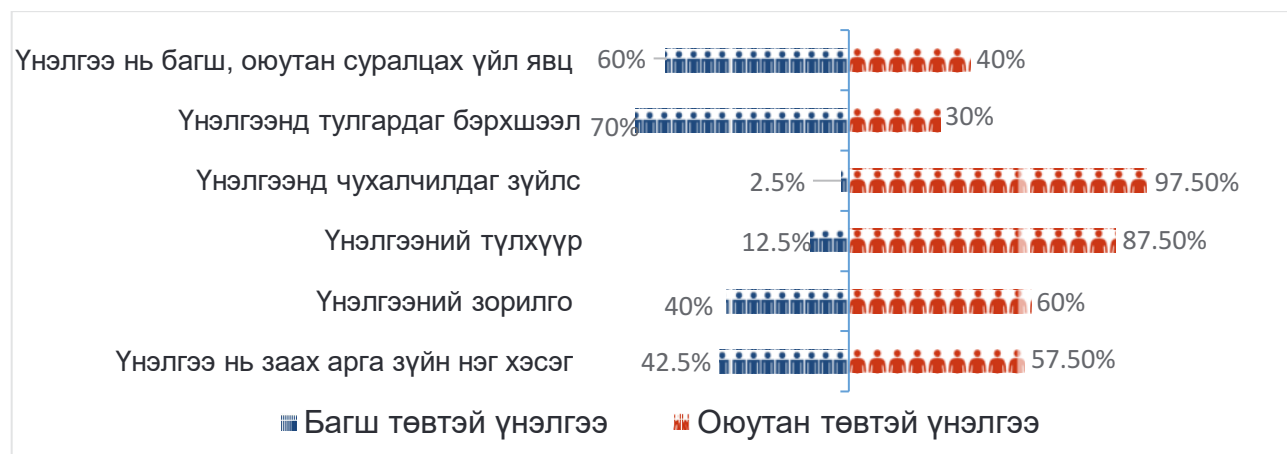
Судалгааны үр дүн

1. Судалгаанд оролцсон багш нарын ерөнхий судалгаа

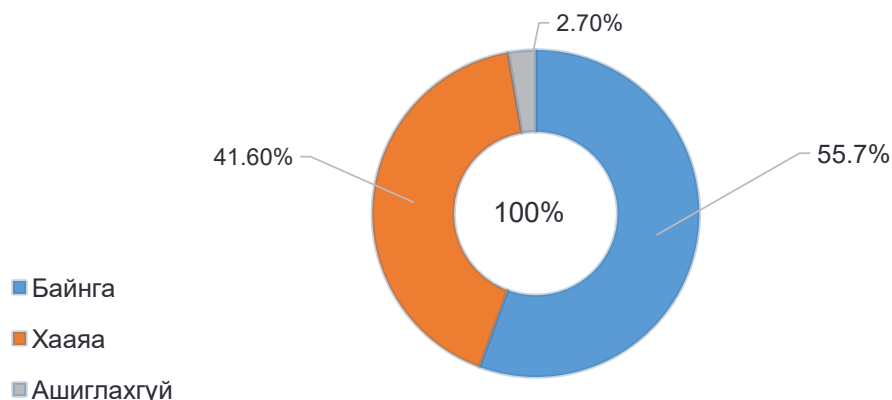
Хүснэгт 1. Оролцогчдын мэдээлэл

	Асуумж	Хувь /%/
Сургууль	АШУУИС	45.1
	АШУУИС-ийн Говь-Алтай аймаг дахь Анагаах Ухааны Сургууль	21.1
	АШУУИС-ийн Дархан-Уул аймаг дахь Анагаах Ухааны Сургууль	9.5
	АШУУИС-ийн Дорноговь аймаг дахь Анагаах Ухааны Сургууль	11.2
	Нийт	100
Багшийн албан тушаалын зэрэглэл	Дадлагачигч багш	5
	Багш	45
	Ахлах багш	42.5
	Профессор	7.2
	Нийт	100
Нас	Насны дундаж	41±0.921
Ажилласан жил	Ажилласан жилийн дундаж	18±1.527

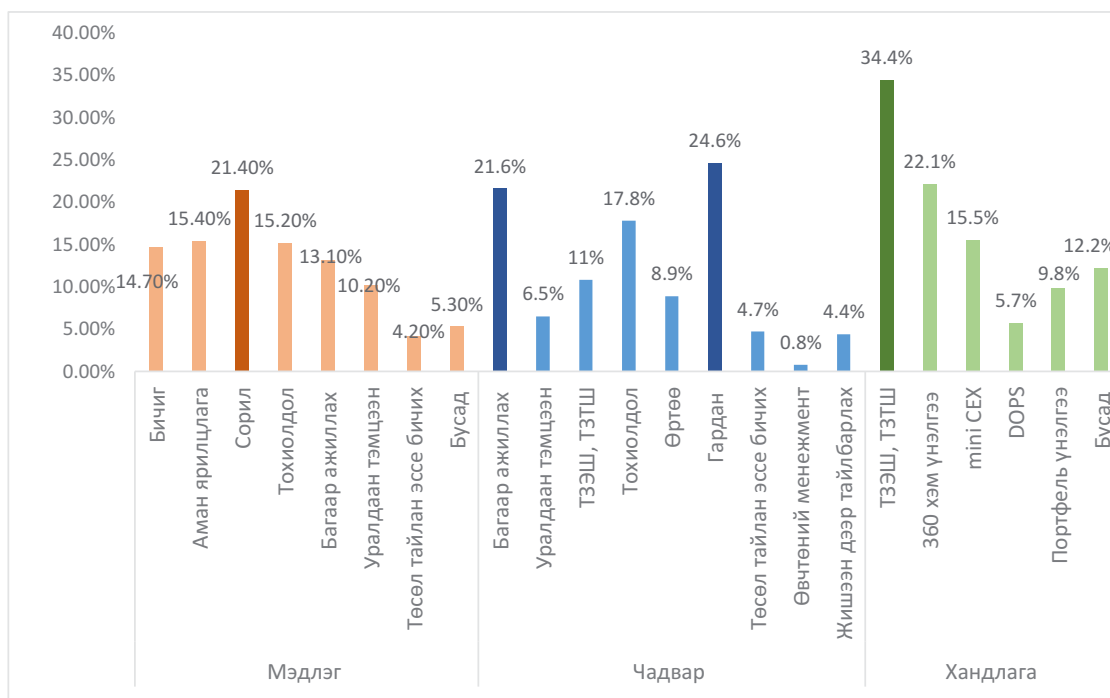
Судалгаанд оролцогчдын 45.1 хувь нь АШУУИС, 45 хувь нь багшийн албан тушаал дээр ажиллаж байгаа багш нар байв. Багш нарын дундаж наслалт 41, ажилласан жил 18 байв.

Зураг 1. Оюутанг үнэлж буй багшийн үнэлгээний хэлбэр

Зураг 2. Оюутны суралцах үйл ажиллагааг үнэлэхэд мэдээлэл технологийн ашиглалт

Зураг 4. Үнэлгээнд хэрэглэж байгаа аргуудыг харьцуулан судлах

Хэлцэмж

- Энэ удаагийн судалгаанд багшийн үнэлгээнд нөлөөлөх хүчин зүйлсийг тусгаагүй бөгөөд багшийн үнэлгээний хэлбэр, аргуудыг илүү тусган судалсан.
- Gloria Brown. **Student-Centered Learning in Higher Education**. Судалгаанд Их дээд сургуулийн багшийн оюутанг үнэлэх үнэлгээ нь оюутан төвтэй үнэлгээнд шилжиж байгааг дүгнэж бичсэн байна. Бидний судалгаанд 36.8% нь багш төвтэй үнэлгээний хэлбэрээр оюутанг үнэлж байна.

Дүгнэлт

- Анагаахын сургуулийн оюутны суралцах үйл ажиллагааны явцыг үнэлж байгаа багшийн үнэлгээнд 63.2% нь оюутан төвтэй үнэлгээний хэлбэрээр үнэлж байгаа нь сайшаалттай боловч 36.8% нь багш төвтэй үнэлгээний хэлбэрээр үнэлж байгаа, 57% нь үнэлгээнд мэдээлэл технологийг хааяа

болон ашиглахгүй байгаа явдал нь өнөө үеийн боловсролын өөрчлөлт, шинэчлэлийн шаардлагаас хоцрогдож байна.

- Анагаахын сургуулийн оюутнуудын мэдлэг шалгах аргуудаас сорилын арга, чадвар үнэлэхэд гардан үйлдэл, багаар ажиллах, хандлага үнэлэхэд ТЗЭШ, ТЗТШ, 360 хэмийн аргуудаар голчлон хэрэглэж байна. Зарим багш нарын үнэлгээний аргууд цөөхөн байгаа нь үнэлгээнд шинэчлэл хийх шаардлага тулгарч байна.
- Багшийн үнэлгээг боловсронгуй бодит үнэлэхэд оюутанг олон талаас нь үнэлэх, үнэлгээний аргуудыг хавсран хэрэглэх, үнэлэх аргыг зөв сонгох, үнэлгээний нэгдсэн стандарттай байх, үнэлгээний хуудас нарийн байх, үнэлгээ нь оюутанг хөгжүүлэхэд чиглэх, зэрэг саналуудыг тусгах нь зүйтэй гэж үзэж байна